Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (όγδοο τμήμα)

της 4ης Ιουλίου 2024*

«Προδικαστική παραπομπή – Άμεσες ενισχύσεις στους γεωργούς βάσει καθεστώτων στήριξης στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής – Χρηματοδότηση, διαχείριση και παρακολούθηση της κοινής γεωργικής πολιτικής – Μόνιμοι βοσκότοποι δημόσιας ιδιοκτησίας – Προϋποθέσεις χορήγησης άμεσης ενίσχυσης στους γεωργούς – Ζώα που απαιτείται να ανήκουν στην ίδια τη γεωργική εκμετάλλευση του γεωργού»

Στην υπόθεση C-708/22,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Tribunal Supremo (Ανώτατο Δικαστήριο, Ισπανία) με απόφαση της 21ης Οκτωβρίου 2022, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 16 Νοεμβρίου 2022, στο πλαίσιο της δίκης

Asociación Española de Productores de Vacuno de Carne – Asoprovac

κατά

Administración General del Estado,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (όγδοο τμήμα),

συγκείμενο από τους N. Piçarra, πρόεδρο τμήματος, N. Jääskinen και M. Gavalec (εισηγητή), δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η Asociación Española de Productores de Vacuno de Carne – Asoprovac, εκπροσωπούμενη από τους M. J. Marcén Castán, J. C. Martín Aranda, abogados, και τον J. M. Rico Maesso, procurador,

– η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον L. Aguilera Ruiz,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις A. C. Becker, C. Calvo Langdon και E. Sanfrutos Cano,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 4 και του άρθρου 32, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΕ) 1307/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, περί θεσπίσεως κανόνων για άμεσες ενισχύσεις στους γεωργούς βάσει καθεστώτων στήριξης στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 637/2008 και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 73/2009 του Συμβουλίου (ΕΕ 2013, L 347, σ. 608), καθώς και του άρθρου 60 του κανονισμού (ΕΕ) 1306/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, σχετικά με τη χρηματοδότηση, τη διαχείριση και την παρακολούθηση της κοινής γεωργικής πολιτικής και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 352/78, (ΕΚ) αριθ. 165/94, (ΕΚ) αριθ. 2799/98, (ΕΚ) αριθ. 814/2000, (ΕΚ) αριθ. 1290/2005 και (ΕΚ) αριθ. 485/2008 του Συμβουλίου (ΕΕ 2013, L 347, σ. 549).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Asociación Española de Productores de Vacuno de Carne – Asoprovac, μιας ισπανικής ένωσης παραγωγών βοείου κρέατος, και της Administración General del Estado (Γενικής Κρατικής Διοίκησης, Ισπανία) με αντικείμενο τη νομιμότητα βασιλικού διατάγματος το οποίο απαιτεί να βόσκονται, στους κοινόχρηστους μόνιμους βοσκοτόπους δημόσιας ιδιοκτησίας, ζώα της ίδιας της εκμετάλλευσης του γεωργού που υποβάλλει αίτηση για χρηματοδοτική στήριξη στο πλαίσιο του καθεστώτος άμεσης στρεμματικής ενίσχυσης.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Ο κανονισμός 1306/2013

3 Υπό τον τίτλο «Προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης», το άρθρο 58 του κανονισμού 1306/2013, ο οποίος καταργήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 2021/2116 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 2021, σχετικά με τη

χρηματοδότηση, τη διαχείριση και την παρακολούθηση της κοινής γεωργικής πολιτικής και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1306/2013 (ΕΕ 2021, L 435, σ. 187), αλλά έχει εφαρμογή ratione temporis στη διαφορά της κύριας δίκης, όριζε στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Τα κράτη μέλη θεσπίζουν, στο πλαίσιο της [κοινής γεωργικής πολιτικής (ΚΓΠ)], όλες τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις και λαμβάνουν όλα τα άλλα μέτρα που είναι αναγκαία για την αποτελεσματική προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, και ιδίως για τα εξής:

α) την εξακρίβωση της νομιμότητας και της κανονικότητας των πράξεων που χρηματοδοτούνται από τα ταμεία·

β) την εξασφάλιση αποτελεσματικής πρόληψης της απάτης ιδίως όσον αφορά τους τομείς υψηλής επικινδυνότητας, που θα ενεργούν αποτρεπτικά, λαμβανομένου υπόψη του κόστους και των οφελών καθώς και της αναλογικότητας των μέτρων·

γ) την πρόληψη, τον εντοπισμό και τη διόρθωση παρατυπιών και περιπτώσεων απάτης·

δ) την επιβολή αποτελεσματικών, αποτρεπτικών και αναλογικών κυρώσεων σύμφωνα με την ενωσιακή νομοθεσία, ή ελλείψει αυτής, με την εθνική νομοθεσία και, εφόσον κρίνεται αναγκαίο, την κίνηση νομικών διαδικασιών προς τον σκοπό αυτό·

ε) την ανάκτηση αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών με τους τόκους και, εφόσον κρίνεται αναγκαίο, την κίνηση νομικών διαδικασιών προς τον σκοπό αυτό.»

4 Το άρθρο 60 του κανονισμού αυτού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ρήτρα καταστρατήγησης», προβλέπει τα ακόλουθα:

«Με την επιφύλαξη ειδικών διατάξεων, τα πλεονεκτήματα που προβλέπονται δυνάμει της τομεακής γεωργικής νομοθεσίας δεν παρέχονται σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα για τα οποία διαπιστώνεται ότι δημιούργησαν τεχνητά τις προϋποθέσεις για την απόκτηση των πλεονεκτημάτων αυτών, αντίθετα με τους σκοπούς της νομοθεσίας αυτής.»

Ο κανονισμός 1307/2013

5 Υπό τον τίτλο «Ορισμοί και σχετικές διατάξεις», το άρθρο 4 του κανονισμού 1307/2013, ο οποίος καταργήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 2021/2115 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 2021, σχετικά με τη θέσπιση κανόνων για τη στήριξη των στρατηγικών σχεδίων που πρέπει να καταρτίζονται από τα κράτη μέλη στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής (στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ) και να χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) και το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 και (ΕΕ) αριθ. 1307/2013 (ΕΕ 2021, L 435, σ. 1), άλλα έχει εφαρμογή ratione temporis στη διαφορά της κύριας δίκης, είχε ως εξής:

«1. Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, ισχύουν οι εξής ορισμοί:

[…]

β) ως “εκμετάλλευση” νοείται το σύνολο των μονάδων που χρησιμοποιεί για γεωργικές δραστηριότητες και διαχειρίζεται ένας γεωργός στην επικράτεια του ίδιου κράτους μέλους·

γ) ως “γεωργική δραστηριότητα” νοείται:
i) η παραγωγή, η εκτροφή ζώων ή η καλλιέργεια γεωργικών προϊόντων, συμπεριλαμβανομένων της συγκομιδής, της άμελξης, της αναπαραγωγής ζώων και της εκτροφής ζώων για γεωργική εκμετάλλευση,
ii) η διατήρηση μιας γεωργικής έκτασης σε κατάσταση που να την καθιστά κατάλληλη για βοσκή ή καλλιέργεια χωρίς προπαρασκευαστικές ενέργειες πέραν των συνήθων γεωργικών μεθόδων και μηχανημάτων, σύμφωνα με κριτήρια οριζόμενα από τα κράτη μέλη βάσει πλαισίου που θεσπίζει η [Ευρωπαϊκή] Επιτροπή, ή
iii) η άσκηση της ελάχιστης δραστηριότητας, ως ορίζεται από τα κράτη μέλη, για γεωργικές περιοχές εκ φύσεως κατάλληλες για βοσκή ή καλλιέργεια·

[…]

ε) ως “γεωργική έκταση” νοείται οποιαδήποτε έκταση αρόσιμης γης, μόνιμων βοσκοτόπων και μόνιμων λειμώνων, ή μόνιμων καλλιεργειών·

[…]

2. Τα κράτη μέλη:

α) θεσπίζουν τα κριτήρια που πρέπει να πληρούν οι γεωργοί, ώστε να κρίνεται ότι έχουν τηρήσει την υποχρέωση να διατηρούν την γεωργική έκταση σε κατάσταση κατάλληλη για βοσκή ή καλλιέργεια, όπως αναφέρεται στην παράγραφο 1 στοιχείο γ) σημείο ii)·

β) όπου ισχύει σε ένα κράτος μέλος, ορίζουν την ελάχιστη δραστηριότητα που πρέπει να ασκείται σε γεωργικές περιοχές εκ φύσεως κατάλληλες για βοσκή ή καλλιέργεια, όπως αναφέρεται στην παράγραφο 1 στοιχείο γ) σημείο iii)·

[…]

3. Χάριν ασφαλείας δικαίου, ανατίθεται στην Επιτροπή η εξουσία να εκδίδει κατ’ εξουσιοδότηση πράξεις […] που καθορίζουν:

α) το πλαίσιο εντός του οποίου τα κράτη μέλη πρέπει να ορίζουν τα κριτήρια που επιβάλλεται να πληρούν οι γεωργοί ώστε να τηρούν την υποχρέωση της διατήρησης της γεωργικής έκτασης σε κατάσταση κατάλληλη για βοσκή ή καλλιέργεια, όπως αναφέρεται στην παράγραφο 1, στοιχείο γ), σημείο ii)·

[…]».

6 Το άρθρο 32 του εν λόγω κανονισμού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ενεργοποίηση δικαιωμάτων ενίσχυσης», προβλέπει στις παραγράφους 1 και 2 τα ακόλουθα:

«1. Η στήριξη στο πλαίσιο του καθεστώτος βασικής ενίσχυσης χορηγείται στους γεωργούς, μέσω δήλωσης σύμφωνα με το άρθρο 33 παράγραφος 1, κατόπιν ενεργοποίησης δικαιώματος ενίσχυσης ανά επιλέξιμο εκτάριο στο κράτος μέλος στο οποίο έχει χορηγηθεί το δικαίωμα. […]

2. Για τους σκοπούς του παρόντος Τίτλου, ως "επιλέξιμο εκτάριο" νοείται:

α) κάθε γεωργική έκταση της εκμετάλλευσης που χρησιμοποιείται για γεωργικές δραστηριότητες ή, σε περίπτωση που έχει και μη γεωργική χρήση, κατά κύριο λόγο για γεωργικές δραστηριότητες, περιλαμβανομένων περιοχών που δεν ήταν σε καλή γεωργική κατάσταση στις 30 Ιουνίου 2003 στα κράτη μέλη που προσχώρησαν στην Ένωση την 1η Μαΐου 2004 και επέλεξαν κατά την προσχώρηση να εφαρμόσουν το καθεστώς ενιαίας στρεμματικής ενίσχυσης· […]

[…]».

Ο κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 639/2014

7 Η αιτιολογική σκέψη 4 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού (ΕΕ) 639/2014 της Επιτροπής, της 11ης Μαρτίου 2014, για τη συμπλήρωση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1307/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί θεσπίσεως κανόνων για άμεσες ενισχύσεις στους γεωργούς βάσει καθεστώτων στήριξης στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής και για την τροποποίηση του παραρτήματος Χ του εν λόγω κανονισμού (ΕΕ 2014, L 181, σ. 1), ο οποίος καταργήθηκε με τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό (ΕΕ) 2022/2529 της Επιτροπής, της 17ης Οκτωβρίου 2022 (ΕΕ 2022, L 328, σ. 74), αλλά έχει εφαρμογή ratione temporis στη διαφορά της κύριας δίκης, είχε ως εξής:

«Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι σκόπιμο να διευκρινιστεί ότι τα κράτη μέλη, κατά τη λήψη μέτρων για την εφαρμογή της νομοθεσίας της Ένωσης, θα πρέπει να ασκούν τη διακριτική τους ευχέρεια σύμφωνα με ορισμένες αρχές, και ιδίως την αρχή της μη διακριτικής μεταχείρισης.»

8 Το άρθρο 4 του συγκεκριμένου κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Πλαίσιο για κριτήρια σχετικά με τη διατήρηση της γεωργικής έκτασης σε κατάσταση κατάλληλη για βοσκή ή καλλιέργεια», όριζε τα ακόλουθα:

«1. Για τους σκοπούς του άρθρου 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) σημείο ii) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1307/2013, τα κριτήρια που πρέπει να πληρούν οι γεωργοί προκειμένου να εκπληρώσουν την υποχρέωση διατήρησης της γεωργικής έκτασης σε κατάσταση κατάλληλη για βοσκή ή καλλιέργεια χωρίς προπαρασκευαστικές ενέργειες πέραν των συνήθων γεωργικών μεθόδων και μηχανημάτων πρέπει να καθορίζονται από τα κράτη μέλη με τον ένα ή και με τους δύο ακόλουθους τρόπους:

α) τα κράτη μέλη απαιτούν να αναλαμβάνει ο γεωργός τουλάχιστον μία ετήσια δραστηριότητα. Τα κράτη μέλη μπορεί να αποφασίσουν να αναγνωρίσουν επίσης δραστηριότητες που ασκούνται μόνο κάθε δεύτερο έτος, εφόσον οι δραστηριότητες αυτές δικαιολογούνται για περιβαλλοντικούς λόγους·

β) τα κράτη μέλη καθορίζουν τα χαρακτηριστικά που πρέπει να πληροί μια γεωργική έκταση ώστε να θεωρηθεί ότι διατηρείται σε κατάσταση κατάλληλη για βοσκή ή καλλιέργεια.

2. Κατά τον καθορισμό των κριτηρίων που αναφέρονται στην παράγραφο 1, τα κράτη μέλη δύνανται να προβαίνουν σε διάκριση μεταξύ των διαφόρων ειδών γεωργικών εκτάσεων.»

Το ισπανικό δίκαιο

9 Το άρθρο 11, παράγραφοι 2 και 3, του Real Decreto 1075/2014, sobre la aplicación a partir de 2015 de los pagos directos a la agricultura y a la ganadería y otros regímenes de ayuda, así como sobre la gestión y control de los pagos directos y de los pagos al desarrollo rural (βασιλικού διατάγματος 1075/2014, σχετικά με την εφαρμογή από το 2015 των άμεσων ενισχύσεων στη γεωργία και την κτηνοτροφία και άλλων καθεστώτων στήριξης, καθώς και σχετικά με τη διαχείριση και τον έλεγχο των άμεσων ενισχύσεων και των ενισχύσεων για την αγροτική ανάπτυξη), της 19ης Δεκεμβρίου 2014 (BOE αριθ. 307, της 20ής Δεκεμβρίου 2014, σ. 103644), όπως τροποποιήθηκε με το Real Decreto 41/2021, por el que se establecen las disposiciones específicas para la aplicación en los años 2021 y 2022 de los Reales Decretos 1075/2014, 1076/2014, 1077/2014 y 1078/2014, todos ellos de 19 de diciembre, dictados para la aplicación en España de la Política Agrícola Común (βασιλικό διάταγμα 41/2021, για τον καθορισμό ειδικών διατάξεων για την εφαρμογή, κατά τα έτη 2021 και 2022, των βασιλικών διαταγμάτων 1075/2014, 1076/2014, 1077/2014 και 1078/2014, της 19ης Δεκεμβρίου 2014, που εκδόθηκαν για την εφαρμογή στην Ισπανία της κοινής γεωργικής πολιτικής), της 26ης Ιανουαρίου 2021 (BOE αριθ. 23, της 27ης Ιανουαρίου 2021, σ. 7955), όριζε τα εξής:

«2. Για κάθε αγροτεμάχιο ή περιφραγμένο χώρο, ο αιτών δηλώνει στην αίτησή του για ενίσχυση την καλλιέργεια ή τη χρήση για την οποία προορίζεται ή, κατά περίπτωση, αναφέρει αν ο περιφραγμένος χώρος τελεί υπό συντήρηση. Στην αίτηση αναφέρεται ρητά αν οι περιφραγμένοι χώροι βόσκησης προορίζονται για παραγωγή που βασίζεται στη βόσκηση ή, στην περίπτωση των λειμώνων, για παραγωγή που βασίζεται στη βόσκηση ή στη συγκομιδή βιομάζας για βοσκήσιμη ύλη ή μόνο για συντήρηση βάσει των δραστηριοτήτων που αναφέρονται στο παράρτημα IV.

Στους μόνιμους βοσκοτόπους δημόσιας ιδιοκτησίας που προορίζονται για κοινή χρήση επιτρέπεται μόνον η παραγωγή που βασίζεται στη βόσκηση των ζώων που προέρχονται από την ίδια την εκμετάλλευση του αιτούντος, εξαιρουμένων των ζώων των φορέων διοίκησης που κατέχουν τους βοσκοτόπους αυτούς, των ζώων των διαχειριστών που είναι υπεύθυνοι για τη διαμεσολάβηση στην αγορά και των ζώων των κτηνοτρόφων που δεν μπορούν να αποδείξουν προηγούμενη χρήση του βοσκότοπου, ανάλογα με την περίπτωση, είτε υπό τους όρους που χορηγήθηκε η άδεια κοινής χρήσης του βοσκοτόπου είτε υπό τους όρους από τους οποίους εξαρτήθηκε η χρήση του βοσκοτόπου ως δημόσιας ή ιδιωτικής περιουσίας και οι οποίοι τεκμηριώνονται δεόντως στον οικείο τίτλο. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι αρμόδιες αρχές των αυτόνομων κοινοτήτων μπορούν επίσης να επιτρέπουν την παραγωγή που βασίζεται στη συγκομιδή βιομάζας για βοσκήσιμη ύλη σε κοινόχρηστους λειμώνες δημόσιας ιδιοκτησίας, υπό την προϋπόθεση ότι αποδεικνύεται ότι η συγκομιδή αυτή, προς τον σκοπό της χρήσης της προκύπτουσας ύλης από τον ιδιοκτήτη της εκμετάλλευσης που ζητεί την ενίσχυση, εμπίπτει στη γεωργική δραστηριότητα που πράγματι ασκεί ο εν λόγω ιδιοκτήτης. Οι δραστηριότητες συντήρησης που απαριθμούνται στο παράρτημα IV δεν επιτρέπονται σε καμία περίπτωση.

3. Ο αιτών αναφέρει ρητά και με ακρίβεια στην αίτησή του ότι οι καλλιέργειες και χρήσεις καθώς και οι δηλωθείσες δραστηριότητες συντήρησης αντικατοπτρίζουν με ακρίβεια και πιστότητα τη γεωργική του δραστηριότητα. Εάν, μετά από διοικητικό επιτόπιο έλεγχο ή έλεγχο εξ αποστάσεως παρακολούθησης από την αρμόδια αρχή, διαπιστωθεί ότι οι καλλιέργειες ή οι δραστηριότητες που συνίστανται σε χρήση ή συντήρηση των εκτάσεων δεν έχουν πραγματοποιηθεί και ότι οι δηλώσεις είναι ψευδείς, ανακριβείς ή οφείλονται σε αμέλεια και ότι, επιπλέον, οι οικείες αναντιστοιχίες επέδρασαν στη διαπίστωση περί της τήρησης των απαιτήσεων σχετικά με τη γεωργική δραστηριότητα στις επίμαχες εκτάσεις, η αρμόδια αρχή μπορεί να θεωρήσει ότι πρόκειται για περίπτωση τεχνητής δημιουργίας συνθηκών για τη

χορήγηση της ενίσχυσης και ότι η ενίσχυση υπόκειται στο καθεστώς κυρώσεων που προβλέπεται στο άρθρο 102.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

10 Η Asoprovac άσκησε προσφυγή ενώπιον του Tribunal Supremo (Ανωτάτου Δικαστηρίου, Ισπανία) ζητώντας την ακύρωση της πέμπτης παραγράφου της πρώτης τελικής διάταξης του βασιλικού διατάγματος 41/2021, η οποία τροποποιεί το άρθρο 11, παράγραφοι 2 και 3, του βασιλικού διατάγματος 1075/2014.

11 Προς στήριξη της προσφυγής της, η ένωση αυτή υποστήριξε, μεταξύ άλλων, ότι η απαίτηση κατά την οποία τα ζώα που βόσκουν στους κοινόχρηστους μόνιμους βοσκότοπους δημόσιας ιδιοκτησίας πρέπει να προέρχονται από την εκμετάλλευση του αιτούντος την ενίσχυση είναι νέα και αντιβαίνει στον κανονισμό 1307/2013 καθώς και στον κανονισμό 1306/2013.

12 Κατά πρώτον, προβάλλεται ότι το άρθρο 11, παράγραφοι 2 και 3, του βασιλικού διατάγματος 1075/2014, όπως τροποποιήθηκε με το βασιλικό διάταγμα 41/2021, αντιβαίνει στα άρθρα 4 και 32 του κανονισμού 1307/2013 καθώς και στο άρθρο 4 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 639/2014, καθόσον το ισπανικό κράτος θεσπίζει επιπλέον προϋποθέσεις επιλεξιμότητας για άμεσες στρεμματικές ενισχύσεις από εκείνες τις οποίες προβλέπει το δίκαιο της Ένωσης.

13 Κατά δεύτερον, υποστηρίζεται ότι η εθνική αυτή ρύθμιση αντιβαίνει στο άρθρο 60 του κανονισμού 1306/2013, καθώς και στη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με την τεχνητή δημιουργία συνθηκών πρόσβασης σε ενισχύσεις, καθόσον καθιερώνει αμάχητο τεκμήριο περί συνδρομή περίπτωσης απάτης και αποκλείει τους κτηνοτρόφους που ασχολούνται με την εντατική εκτροφή βοοειδών από τη λήψη των ενισχύσεων.

14 Κατά τρίτον, η εν λόγω εθνική ρύθμιση συνεπάγεται διττή δυσμενή διάκριση σε βάρος κτηνοτρόφων που ασχολούνται με την εντατική εκτροφή βοοειδών. Αφενός, μια πρώτη μορφή δυσμενούς διάκρισης παρατηρείται μεταξύ των εκτροφέων αναλόγως του αν είναι Ισπανοί ή υπήκοοι άλλου κράτους μέλους της Ένωσης. Αφετέρου, η δεύτερη μορφή της δυσμενούς διάκρισης αφορά τους ίδιους τους Ισπανούς εκτροφείς, αναλόγως του αν αυτοί βόσκουν τα βοοειδή τους σε κοινόχρηστους μόνιμους βοσκότοπους δημόσιας ιδιοκτησίας ή σε βοσκότοπους ιδιωτικής ιδιοκτησίας.

15 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Tribunal Supremo (Ανώτατο Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 4 και το άρθρο 32, παράγραφος 2, του κανονισμού [1307/2013] καθώς και το άρθρο 60 του κανονισμού [1306/2013] την έννοια ότι αντιβαίνει σε αυτά εθνική ρύθμιση όπως το βασιλικό διάταγμα 41/2021, το οποίο, προκειμένου να αποτραπεί, στο πλαίσιο της παραχώρησης κοινόχρηστων μόνιμων βοσκοτόπων δημόσιας ιδιοκτησίας, η τεχνητή δημιουργία συνθηκών από δικαιούχους που δεν τους χρησιμοποιούν, προβλέπει ότι η δραστηριότητα της βοσκής είναι επιτρεπτή μόνον εφόσον πραγματοποιείται με ζώα της ιδίας εκμεταλλεύσεως;

2) Έχει το άρθρο 60 του κανονισμού [1306/2013] σχετικά με την τεχνητή δημιουργία συνθηκών για τη λήψη ενισχύσεων την έννοια ότι αντιβαίνει σε αυτό εθνική ρύθμιση όπως το βασιλικό διάταγμα 41/2021, το οποίο θεσπίζει τεκμήριο τεχνητής δημιουργίας συνθηκών για την πρόσβαση σε ενισχύσεις στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η γεωργική δραστηριότητα της βοσκής σε κοινόχρηστους μόνιμους βοσκότοπους δημόσιας ιδιοκτησίας ασκείται με ζώα που δεν ανήκουν στην εκμετάλλευση του αιτούντος την ενίσχυση;

3) Έχει το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού [1307/2013] την έννοια ότι αντιβαίνει σε αυτό εθνική ρύθμιση όπως το βασιλικό διάταγμα 1075/2014 […] το οποίο προβλέπει ότι η βοσκή εντός γεωργικών εκτάσεων δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως δραστηριότητα διατηρήσεως των εκτάσεων αυτών σε κατάσταση κατάλληλη για βοσκή;

4) Έχει το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού [1307/2013] την έννοια ότι αντιβαίνει σε αυτό εθνική ρύθμιση όπως το βασιλικό διάταγμα 1075/2014 […], σύμφωνα με το οποίο τα πρόσωπα που είναι απλοί κάτοχοι μη αποκλειστικού δικαιώματος βόσκησης σε εκτάσεις που δεν τους ανήκουν και τα οποία μεταβιβάζουν το δικαίωμα αυτό σε τρίτο, προκειμένου ο τελευταίος να χρησιμοποιήσει τον βοσκότοπο για την εκτροφή των ζώων του, δεν ασκούν γεωργική δραστηριότητα κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο γ', σημείο i, του εν λόγω κανονισμού;

5) Έχει το άρθρο 4, παράγραφοι 1, στοιχεία β' και γ', του κανονισμού [1307/2013] την έννοια ότι αντιβαίνει σε αυτό εθνική ρύθμιση όπως το βασιλικό διάταγμα 1075/2014 […], το οποίο ορίζει ότι τα πρόσωπα που είναι απλοί κάτοχοι μη αποκλειστικού δικαιώματος βόσκησης σε κοινόχρηστες εκτάσεις, των οποίων δεν είναι ιδιοκτήτες, δεν μπορούν να θεωρηθούν διαχειριστές των βοσκοτόπων επί των οποίων προβάλλεται το εν λόγω δικαίωμα και δη ως ασκούντες δραστηριότητες για τη διατήρηση των εν λόγω γεωργικών εκτάσεων σε κατάσταση κατάλληλη για βοσκή;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

16 Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 4 και το άρθρο 32, παράγραφος 2, του κανονισμού 1307/2013 έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση η οποία, προκειμένου να αποτραπεί, στο πλαίσιο της παραχώρησης κοινόχρηστων μόνιμων βοσκοτόπων δημόσιας ιδιοκτησίας, η τεχνητή δημιουργία των συνθηκών για λήψη ενίσχυσης από γεωργούς που δεν χρησιμοποιούν τους βοσκοτόπους αυτούς, απαιτεί η εκεί ασκούμενη δραστηριότητα βόσκησης να πραγματοποιείται με ζώα που ανήκουν στην ίδια την εκμετάλλευση του αιτούντος την ενίσχυση γεωργού.

17 Κατά το άρθρο 32, παράγραφος 1, του κανονισμού 1307/2013, η στήριξη στο πλαίσιο του καθεστώτος βασικής ενίσχυσης χορηγείται στους γεωργούς, μέσω δήλωσης σύμφωνα με το άρθρο 33, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού, κατόπιν ενεργοποίησης δικαιώματος ενίσχυσης ανά «επιλέξιμο εκτάριο» στο κράτος μέλος στο οποίο έχει χορηγηθεί το δικαίωμα.

18 Η έννοια του «επιλέξιμου εκταρίου», η οποία ορίζεται στο άρθρο 32, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού, καλύπτει, κατ' ουσίαν, κάθε γεωργική έκταση της εκμετάλλευσης που χρησιμοποιείται για γεωργικές δραστηριότητες. Επομένως, για να μπορεί να παρουσιαστεί προς στήριξη αίτησης για χρηματοδοτική στήριξη στο πλαίσιο του προβλεπόμενου από το δίκαιο της

Ένωσης καθεστώτος άμεσων ενισχύσεων, ένα εκτάριο πρέπει να πληροί τρεις προϋποθέσεις, ήτοι να αποτελεί γεωργική έκταση στην οποία ασκείται γεωργική δραστηριότητα που συνδέεται με ορισμένη εκμετάλλευση.

19 Συναφώς, επισημαίνεται κατ' αρχάς ότι η έννοια της «γεωργικής έκτασης» ορίζεται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο ε', του ίδιου κανονισμού ως οποιαδήποτε έκταση αρόσιμης γης, μόνιμων βοσκοτόπων και μόνιμων λειμώνων, ή μόνιμων καλλιεργειών.

20 Εν συνεχεία, το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 1307/2013 ορίζει ότι ως «γεωργική δραστηριότητα» νοούνται, κατ' ουσίαν, τρία είδη δραστηριοτήτων, ήτοι, πρώτον, η παραγωγή, η εκτροφή ζώων ή η καλλιέργεια γεωργικών προϊόντων, συμπεριλαμβανομένων της συγκομιδής, της άμελξης, της αναπαραγωγής ζώων και της εκτροφής ζώων για γεωργική εκμετάλλευση, δεύτερον, η διατήρηση μιας γεωργικής έκτασης σε κατάσταση που να την καθιστά κατάλληλη για βοσκή ή καλλιέργεια χωρίς προπαρασκευαστικές ενέργειες πέραν των συνήθων γεωργικών μεθόδων σύμφωνα με κριτήρια οριζόμενα από τα κράτη μέλη και, τρίτον, η άσκηση της ελάχιστης δραστηριότητας για γεωργικές περιοχές εκ φύσεως κατάλληλες για βοσκή.

21 Επομένως, όταν ο γεωργός δεν ασκεί καμία από τις τρεις δραστηριότητες που μνημονεύονται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 1307/2013 στη δηλωθείσα γεωργική έκταση ή ασκεί αμελητέα μόνο δραστηριότητα σε αυτή, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι ασκεί εκεί γεωργική δραστηριότητα.

22 Εντούτοις, η εν λόγω διάταξη δεν ορίζει αν η γεωργική δραστηριότητα πρέπει να ασκείται από τον ίδιο τον αιτούντα την ενίσχυση γεωργό ή αν μπορεί να ασκείται από τρίτον δυνάμει μεταβιβάσεως μη αποκλειστικού δικαιώματος βόσκησης σε κοινόχρηστο μόνιμο βοσκότοπο δημόσιας ιδιοκτησίας.

23 Τέλος, η έννοια της «εκμετάλλευσης», όπως ορίζεται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο β', του ανωτέρω κανονισμού, καλύπτει το σύνολο των μονάδων που χρησιμοποιεί για γεωργικές δραστηριότητες και διαχειρίζεται ένας γεωργός στην επικράτεια του ίδιου κράτους μέλους.

24 Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι οι μονάδες παραγωγής τις οποίες διαχειρίζεται ένας γεωργός δεν περιλαμβάνουν μόνο τις γεωργικές εκτάσεις αλλά επίσης και τα ζώα που βόσκουν εκεί, εφόσον ο γεωργός έχει δυνατότητα άσκησης επί των ζώων αυτών εξουσίας που αρκεί για την άσκηση της γεωργικής δραστηριότητάς του, όπερ εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να εκτιμήσει λαμβάνοντας υπόψη όλες τις περιστάσεις της υπόθεσης ενώπιόν του (πρβλ. απόφαση της 7ης Απριλίου 2022, Avio Lucos, C-176/20, EU:C:2022:274, σκέψη 36).

25 Η έννοια της διαχείρισης δεν προϋποθέτει να έχει ο γεωργός απεριόριστη εξουσία διάθεσης της οικείας έκτασης ή των οικείων ζώων στο πλαίσιο της χρήσης τους για γεωργικούς σκοπούς, αλλά προϋποθέτει την ύπαρξη επαρκούς αυτονομίας του γεωργού για την άσκηση της γεωργικής δραστηριότητάς του (πρβλ. αποφάσεις της 14ης Οκτωβρίου 2010, Landkreis Bad Dürkheim, C-61/09, EU:C:2010:606, σκέψεις 61 και 62, και της 7ης Απριλίου 2022, Avio Lucos, C-116/20, EU:C:2022:273, σκέψη 49).

26 Συνεπώς, ο γεωργός πρέπει να είναι σε θέση να ασκήσει κάποια εξουσία λήψης αποφάσεων στο πλαίσιο της χρήσης της οικείας έκτασης με σκοπό την άσκηση της γεωργικής δραστηριότητάς του σε αυτήν (απόφαση της 7ης Απριλίου 2022, Avio Lucos, C-116/20, EU:C:2022:273, σκέψη 50 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

27 Επομένως, για να είναι επιλέξιμος για το καθεστώς άμεσων ενισχύσεων του άρθρου 32 του κανονισμού 1307/2013, ο γεωργός πρέπει να ασκεί επί της γεωργικής έκτασης την οποία δηλώνει προς στήριξη της αίτησής του ορισμένη εξουσία λήψης αποφάσεων σχετικά με τη χρήση της οικείας έκτασης προς τον σκοπό της άσκησης της γεωργικής δραστηριότητάς του. Συναφώς, η απλή μεταβίβαση σε κτηνοτρόφο, τρίτο πρόσωπο, μη αποκλειστικού δικαιώματος βόσκησης σε κοινόχρηστους μόνιμους βοσκοτόπους δημόσιας ιδιοκτησίας χωρίς τη διατήρηση από τον γεωργό που ζητεί ενίσχυση καμίας εξουσίας λήψης αποφάσεων σχετικά με τη βόσκηση στους συγκεκριμένους βοσκοτόπους των ζώων του άλλου προσώπου δεν μπορεί να θεωρηθεί, αυτή καθεαυτήν, ως «γεωργική δραστηριότητα» κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού.

28 Εν προκειμένω, από το άρθρο 11, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, του βασιλικού διατάγματος 1075/2014, όπως τροποποιήθηκε με το βασιλικό διάταγμα 41/2021, προκύπτει ότι, στην αίτηση για ενίσχυση, ο αιτών τη χορήγησή της δηλώνει τη χρήση για την οποία προορίζεται ο δηλωθείς περιφραγμένος χώρος ή το δηλωθέν αγροτεμάχιο, ήτοι, ειδικότερα, όσον αφορά την περίπτωση των βοσκοτόπων, τη χρήση για βόσκηση. Το δεύτερο εδάφιο της διάταξης αυτής προβλέπει, κατ' ουσίαν, ότι, στην περίπτωση των κοινόχρηστων μόνιμων βοσκοτόπων δημόσιας ιδιοκτησίας, επιτρέπεται, κατ' αρχήν, μόνο η δραστηριότητα παραγωγής που βασίζεται στη βόσκηση των ζώων της ίδιας της εκμετάλλευσης του αιτούντος.

29 Από την απαίτηση ότι η βόσκηση πρέπει να γίνεται με ζώα ανήκοντα στην εκμετάλλευση του αιτούντος δεν προκύπτει ότι οι ισπανικές αρχές θέσπισαν πρόσθετες προϋποθέσεις επιλεξιμότητας σε σχέση με τις προβλεπόμενες στο άρθρο 32, παράγραφος 2, του κανονισμού 1307/2013, όπως εκτίθεται στη σκέψη 18 της παρούσας αποφάσεως. Απεναντίας, η απαίτηση αυτή φαίνεται να εμπίπτει στο πεδίο του ορισμού της εκμετάλλευσης, δεδομένου ότι η εθνική ρύθμιση απλώς υπενθυμίζει ότι ο αιτών πρέπει να έχει δυνατότητα επαρκούς άσκησης εξουσίας επί των οικείων ζώων προς τον σκοπό της άσκησης της γεωργικής δραστηριότητάς του χωρίς, ωστόσο, να επιβάλλεται του ανήκουν κατά κυριότητα.

30 Σημειώνεται, πάντως, ότι, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, τα κράτη μέλη οφείλουν να ασκούν τη διακριτική ευχέρεια που διαθέτουν στο πλαίσιο των καθεστώτων στήριξης της ΚΓΠ συμφώνως προς τους σκοπούς που επιδιώκονται από τη σχετική ρύθμιση της Ένωσης και προς τις γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης, ειδικότερα δε προς την αρχή της αναλογικότητας, η οποία επιτάσσει να είναι τα μέσα που προβλέπει μια διάταξη πρόσφορα προς επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού και να μη βαίνουν πέραν του αναγκαίου για την επίτευξη του εν λόγω σκοπού μέτρου (πρβλ. απόφαση της 7ης Απριλίου 2022, Avio Lucos, C-176/20, EU:C:2022:274, σκέψεις 40 και 42).

31 Συναφώς, μολονότι εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει αν η ως άνω αρχή τηρήθηκε στο πλαίσιο της επίμαχης στην κύρια δίκη εθνικής ρύθμισης, επισημαίνεται ότι, όπως προκύπτει τόσο από τα στοιχεία που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο όσο και από τις παρατηρήσεις της Ισπανικής Κυβέρνησης και της Επιτροπής, η θέσπιση της συγκεκριμένης απαίτησης επιβλήθηκε προκειμένου, αφενός, να αποτραπεί το ενδεχόμενο καταχρηστικών πρακτικών και απάτης και, αφετέρου, να εξασφαλιστεί δίκαιο βιοτικό επίπεδο του γεωργικού πληθυσμού. Ειδικότερα, λαμβανομένης υπόψη της ίδιας της φύσης των επίμαχων βοσκοτόπων, ήτοι του γεγονότος ότι πρόκειται συχνά για ορεινές περιοχές όπου μπορούν να βόσκουν ζώα ανήκοντα σε διαφορετικές εκμεταλλεύσεις και μετακινούμενα ελεύθερα, καθίσταται ιδιαιτέρως δύσκολο να εξακριβωθεί όχι μόνον αν λαμβάνει χώρα βόσκηση, αλλά κυρίως ποιοι γεωργοί ασκούν πράγματι γεωργική δραστηριότητα βόσκησης στους συγκεκριμένους κοινόχρηστους μόνιμους βοσκοτόπους δημόσιας ιδιοκτησίας.

32 Εν προκειμένω, οι ως άνω δύο εκτιθέμενοι σκοποί αντιστοιχούν στους σκοπούς που επιδιώκει η νομοθεσία της Ένωσης. Αφενός, το άρθρο 39, παράγραφος 1, στοιχείο β', ΣΛΕΕ ορίζει ότι τα καθεστώτα στήριξης δυνάμει της ΚΓΠ παρέχουν άμεση εισοδηματική στήριξη η οποία έχει σκοπό να εξασφαλίζει ένα δίκαιο βιοτικό επίπεδο στον γεωργικό πληθυσμό, ιδίως με την αύξηση του ατομικού εισοδήματος των εργαζομένων στη γεωργία.

33 Αφετέρου, όπως επισήμαναν η Ισπανική Κυβέρνηση και η Επιτροπή με τις γραπτές παρατηρήσεις τους, η εν λόγω εθνική ρύθμιση θεσπίστηκε με σκοπό την εφαρμογή του άρθρου 58, παράγραφος 1, του κανονισμού 1306/2013, το οποίο επιτρέπει στα κράτη μέλη να λαμβάνουν τα αναγκαία νομοθετικά, κανονιστικά και διοικητικά μέτρα για την αποτελεσματική προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης και, ιδίως, για τη διασφάλιση της νομιμότητας και της κανονικότητας των πράξεων που χρηματοδοτούνται από τα ταμεία της Ένωσης, καθώς και για την εξασφάλιση της αποτελεσματικής πρόληψης της απάτης, ιδίως όσον αφορά τους τομείς υψηλής επικινδυνότητας.

34 Όσον αφορά το ζήτημα αν η επίμαχη στην κύρια δίκη εθνική ρύθμιση είναι πρόσφορη για την επίτευξη των επιδιωκόμενων με αυτή σκοπών, αρκεί η διαπίστωση, υπό την επιφύλαξη του σχετικού ελέγχου στον οποίο οφείλει να προβεί το αιτούν δικαστήριο συναφώς, ότι η εν λόγω ρύθμιση παρίσταται πρόσφορη για την επίτευξή τους καθόσον στοχεύει, όπως προκύπτει από τη σκέψη 31 της παρούσας αποφάσεως, στη διασφάλιση πραγματικής άσκησης γεωργικής δραστηριότητας βόσκησης στους κοινόχρηστους μόνιμους βοσκοτόπους δημόσιας ιδιοκτησίας.

35 Περαιτέρω δε, ούτε η απαίτηση για την οποία γίνεται λόγος στη σκέψη 29 της παρούσας αποφάσεως βαίνει πέραν του αναγκαίου μέτρου για την επίτευξη των εν λόγω σκοπών, όπερ εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει, δεδομένου ότι απαιτεί απλώς η γεωργική δραστηριότητα της βόσκησης στους κοινόχρηστους μόνιμους βοσκοτόπους δημόσιας ιδιοκτησίας να γίνεται με ζώα της ίδιας της εκμετάλλευσης του αιτούντος χωρίς, ωστόσο, να απαιτεί τα ζώα αυτά να του ανήκουν κατά κυριότητα.

36 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 4 και το άρθρο 32, παράγραφος 2, του κανονισμού 1307/2013 έχουν την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση η οποία, προκειμένου να αποτραπεί, στο πλαίσιο της παραχώρησης κοινόχρηστων μόνιμων βοσκοτόπων δημόσιας ιδιοκτησίας, η τεχνητή δημιουργία των συνθηκών για λήψη ενίσχυσης από γεωργούς που δεν χρησιμοποιούν τους βοσκοτόπους αυτούς, απαιτεί η εκεί ασκούμενη δραστηριότητα βόσκησης να πραγματοποιείται με ζώα που ανήκουν στην ίδια την εκμετάλλευση του αιτούντος την ενίσχυση γεωργού.

Επί του δεύτερου ερωτήματος

37 Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 60 του κανονισμού 1306/2013 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία, προκειμένου να αποτραπεί, στο πλαίσιο της παραχώρησης κοινόχρηστων μόνιμων βοσκοτόπων δημόσιας ιδιοκτησίας, η τεχνητή δημιουργία των συνθηκών για λήψη ενίσχυσης από γεωργούς που δεν χρησιμοποιούν τους βοσκοτόπους αυτούς, απαιτεί η εκεί ασκούμενη δραστηριότητα βόσκησης να πραγματοποιείται με ζώα που ανήκουν στην ίδια την εκμετάλλευση του αιτούντος την ενίσχυση γεωργού.

38 Κατά το άρθρο 60 του εν λόγω κανονισμού, με την επιφύλαξη ειδικών διατάξεων, τα πλεονεκτήματα που προβλέπονται δυνάμει της τομεακής γεωργικής νομοθεσίας δεν παρέχονται σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα για τα οποία διαπιστώνεται ότι δημιούργησαν τεχνητά τις προϋποθέσεις για την απόκτηση των πλεονεκτημάτων αυτών, αντίθετα με τους σκοπούς της εν λόγω νομοθεσίας.

39 Το γράμμα του εν λόγω άρθρου 60 του κανονισμού αντιστοιχεί κατ' ουσίαν στις προϊσχύσασες διατάξεις και αποτελεί κωδικοποίηση νομολογίας του Δικαστηρίου κατά την οποία οι πολίτες δεν μπορούν να επικαλούνται το δίκαιο της Ένωσης καταχρηστικώς ή καταστρατηγώντας το (πρβλ. αποφάσεις της 7ης Απριλίου 2022, Avio Lucos, C-176/20, EU:C:2022:274, σκέψη 68, και της 9ης Φεβρουαρίου 2023, Druvnieks, C-668/21, EU:C:2023:82, σκέψη 31).

40 Πράγματι, κατά πάγια νομολογία, η εφαρμογή των κανονισμών της Ένωσης δεν μπορεί να επεκτείνεται μέχρι σημείου που να καλύπτει καταχρηστικές πρακτικές των επιχειρηματιών (απόφαση της 7ης Απριλίου 2022, Avio Lucos, C-176/20, EU:C:2022:274, σκέψη 69 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

41 Το Δικαστήριο, όμως, έχει αποφανθεί ότι, προκειμένου να αποδειχθεί ότι ο δυνητικός λήπτης της ενίσχυσης εφαρμόζει πρακτική η οποία συνιστά κατάχρηση δικαιώματος, απαιτείται, αφενός, η συνδρομή ενός συνόλου αντικειμενικών περιστάσεων από τις οποίες να προκύπτει ότι, παρά την τυπική τήρηση των προϋποθέσεων που θέτει η εφαρμοστέα ρύθμιση, δεν έχει επιτευχθεί ο επιδιωκόμενος με τη ρύθμιση αυτή σκοπός και, αφετέρου, η ύπαρξη ενός υποκειμενικού στοιχείου, το οποίο συνίσταται στη βούληση του ενδιαφερομένου να αποκομίσει όφελος από τη ρύθμιση της Ένωσης δημιουργώντας τεχνητά τις προϋποθέσεις που είναι αναγκαίες προκειμένου να αποκομίσει το όφελος αυτό (απόφαση της 7ης Απριλίου 2022, Avio Lucos, C-176/20, EU:C:2022:274, σκέψη 70 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

42 Κατά τα λοιπά, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να διαπιστώσει την ύπαρξη των δύο αυτών στοιχείων, η οποία πρέπει να αποδεικνύεται σύμφωνα με τους κανόνες του εσωτερικού δικαίου, εφόσον τούτο δεν θίγει την πρακτική αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης (απόφαση της 7ης Απριλίου 2022, Avio Lucos, C-176/20, EU:C:2022:274, σκέψη 71 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

43 Επομένως, αντιβαίνει στο άρθρο 60 του κανονισμού 1306/2013 εθνική ρύθμιση η οποία καθιερώνει, γενικώς και χωρίς οποιαδήποτε εκτίμηση των συγκεκριμένων περιστάσεων, τεκμήριο τεχνητής δημιουργίας των συνθηκών πρόσβασης στις ενισχύσεις σε περίπτωση που η γεωργική δραστηριότητα βόσκησης σε κοινόχρηστους μόνιμους βοσκότοπους δημόσιας ιδιοκτησίας πραγματοποιείται με ζώα που δεν ανήκουν στην ίδια την εκμετάλλευση του αιτούντος την ενίσχυση.

44 Πλην όμως, εν προκειμένω, υπό την επιφύλαξη των εξακριβώσεων του αιτούντος δικαστηρίου, η επίμαχη στην κύρια δίκη εθνική ρύθμιση δεν καθιερώνει τεκμήριο τεχνητής δημιουργίας των συνθηκών πρόσβασης στις ενισχύσεις του άρθρου 60.

45 Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής, το άρθρο 11, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, του βασιλικού διατάγματος 1075/2014, όπως τροποποιήθηκε με το βασιλικό διάταγμα 41/2021, προβλέπει, κατ' ουσίαν, ότι, στην αίτηση για ενίσχυση, ο αιτών δηλώνει τη χρήση για την οποία προορίζεται ο δηλωθείς περιφραγμένος χώρος ή το δηλωθέν αγροτεμάχιο, ήτοι, ειδικότερα, όσον αφορά την περίπτωση των βοσκοτόπων, τη χρήση για βόσκηση. Το άρθρο 11, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, του ίδιου βασιλικού διατάγματος προβλέπει, κατ' ουσίαν, ότι,

στην περίπτωση των κοινόχρηστων μόνιμων βοσκοτόπων δημόσιας ιδιοκτησίας, επιτρέπεται, κατ' αρχήν, μόνο η δραστηριότητα παραγωγής που βασίζεται στη βόσκηση των ζώων της ίδιας της εκμετάλλευσης του αιτούντος. Κατά το δε άρθρο 11, παράγραφος 3, καταλείπεται στην αρμόδια διοικητική αρχή η μέριμνα να εκτιμήσει, υπό συγκεκριμένες περιστάσεις, αν μια δήλωση είναι ψευδής, ανακριβής ή οφείλεται σε αμέλεια και αν η οικεία αναντιστοιχία επέδρασε στη διαπίστωση περί της τήρησης των απαιτήσεων σχετικά με τη γεωργική δραστηριότητα στις επίμαχες εκτάσεις, με αποτέλεσμα να μπορεί να θεωρήσει ότι πρόκειται για περίπτωση τεχνητής δημιουργίας συνθηκών πρόσβασης στην ενίσχυση.

46 Όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 33 της παρούσας αποφάσεως, η συγκεκριμένη ρύθμιση θεσπίστηκε προς τον σκοπό της εφαρμογής του άρθρου 58, παράγραφος 1, του κανονισμού, το οποίο επιτρέπει στα κράτη μέλη να λαμβάνουν, στο πλαίσιο της ΚΓΠ, τα αναγκαία νομοθετικά, κανονιστικά ή διοικητικά μέτρα για την αποτελεσματική προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης και, ιδίως, για τη διασφάλιση της νομιμότητας και της κανονικότητας των πράξεων που χρηματοδοτούνται από τα ταμεία, καθώς και για την εξασφάλιση της αποτελεσματικής πρόληψης της απάτης, ιδίως όσον αφορά τους τομείς υψηλής επικινδυνότητας.

47 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω σκέψεων, στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 60 του κανονισμού 1306/2013 έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία, προκειμένου να αποτραπεί, στο πλαίσιο της παραχώρησης κοινόχρηστων μόνιμων βοσκοτόπων δημόσιας ιδιοκτησίας, η τεχνητή δημιουργία των συνθηκών για λήψη ενίσχυσης από γεωργούς που δεν χρησιμοποιούν τους βοσκοτόπους αυτούς, απαιτεί η εκεί ασκούμενη δραστηριότητα βόσκησης να πραγματοποιείται με ζώα που ανήκουν στην ίδια την εκμετάλλευση του αιτούντος την ενίσχυση γεωργού.

Επί του τρίτου ερωτήματος

48 Με το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 1307/2013 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία αποκλείει τον χαρακτηρισμό δραστηριότητας βόσκησης σε κοινόχρηστο μόνιμο βοσκότοπο δημόσιας ιδιοκτησίας ως δραστηριότητας διατήρησης των εκτάσεων αυτών σε κατάσταση κατάλληλη για βοσκή.

49 Συναφώς, επισημαίνεται ότι το αιτούν δικαστήριο διερωτάται υπό το πρίσμα του σημείου ii της ανωτέρω διάταξης, το οποίο προβλέπει, κατ' ουσίαν, ότι η έννοια της «γεωργικής δραστηριότητας» καλύπτει τη διατήρηση μιας γεωργικής έκτασης σε κατάσταση που την καθιστά κατάλληλη για βοσκή χωρίς προπαρασκευαστικές ενέργειες πέραν των συνήθων γεωργικών μεθόδων, σύμφωνα με κριτήρια οριζόμενα από τα κράτη μέλη βάσει πλαισίου που θεσπίζει η Επιτροπή.

50 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο γ', σημείο ii, του κανονισμού 1307/2013 πρέπει να ερμηνευθεί σε συνδυασμό με το άρθρο 4, παράγραφος 2, στοιχείο α', του ίδιου κανονισμού, το οποίο ορίζει ότι τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα κριτήρια που πρέπει να πληρούν οι γεωργοί ώστε να κρίνεται ότι έχουν τηρήσει την υποχρέωση να διατηρούν τη γεωργική έκταση σε κατάσταση κατάλληλη για βοσκή ή καλλιέργεια.

51 Δεδομένου ότι η δραστηριότητα της διατήρησης δεν ορίζεται στις εν λόγω διατάξεις ούτε σε καμία άλλη διάταξη του συγκεκριμένου κανονισμού, τα κράτη μέλη διαθέτουν διακριτική ευχέρεια για τον προσδιορισμό των κριτηρίων σχετικά με τη διατήρηση μιας γεωργικής έκτασης σε κατάσταση κατάλληλη για βοσκή.

52 Όσον αφορά το ζήτημα αν η εν λόγω διακριτική ευχέρεια περιλαμβάνει τη δυνατότητα κράτους μέλους να εξαιρέσει, στην εθνική νομοθεσία του, τη δραστηριότητα βόσκησης σε γεωργικές εκτάσεις ως δραστηριότητα διατήρησης των εκτάσεων αυτών σε κατάσταση κατάλληλη για βοσκή, επισημαίνεται επίσης ότι το άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχείο α′, του κανονισμού 1307/2013 ορίζει ότι, χάριν ασφαλείας δικαίου, ανατίθεται στην Επιτροπή η εξουσία να εκδίδει κατ' εξουσιοδότηση πράξεις για τον καθορισμό του πλαισίου εντός του οποίου τα κράτη μέλη πρέπει να ορίζουν τα κριτήρια που επιβάλλεται να πληρούν οι γεωργοί ώστε να τηρούν την υποχρέωση της διατήρησης της γεωργικής έκτασης σε κατάσταση κατάλληλη για βοσκή.

53 Πλην όμως, ο κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός 639/2014, ο οποίος εκδόθηκε προς τον ανωτέρω σκοπό, μολονότι αναφέρει, στην αιτιολογική σκέψη 4, ότι τα κράτη μέλη, κατά τη λήψη μέτρων για την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης, θα πρέπει να ασκούν τη διακριτική τους ευχέρεια σύμφωνα, μεταξύ άλλων, με την αρχή της μη διακριτικής μεταχείρισης, εντούτοις, στο άρθρο 4, παράγραφος 1, προβλέπει απλώς ότι τα κράτη μέλη πρέπει να καθορίζουν τα κριτήρια που οφείλουν να πληρούν οι γεωργοί προκειμένου να εκπληρώσουν την υποχρέωση διατήρησης της γεωργικής έκτασης σε κατάσταση κατάλληλη για βοσκή ή καλλιέργεια χωρίς προπαρασκευαστικές ενέργειες πέραν των συνήθων γεωργικών μεθόδων και μηχανημάτων, με τον ένα ή και με τους δύο ακόλουθους τρόπους, ήτοι, κατ' ουσίαν, απαιτώντας να αναλαμβάνει ο γεωργός τουλάχιστον μία ετήσια δραστηριότητα και/ή καθορίζοντας τα χαρακτηριστικά που πρέπει να πληροί μια γεωργική έκταση ώστε να θεωρηθεί ότι διατηρείται σε κατάσταση κατάλληλη για βοσκή ή καλλιέργεια. Η παράγραφος 2 του άρθρου αυτού προβλέπει ότι, κατά τον καθορισμό των κριτηρίων αυτών, τα κράτη μέλη δύνανται να προβαίνουν σε διάκριση μεταξύ των διαφόρων ειδών γεωργικών εκτάσεων.

54 Επομένως, μολονότι η δραστηριότητα της διατήρησης πρέπει, κατ' αρχήν, να ασκείται από τον γεωργό σε συγκεκριμένη γεωργική έκταση τουλάχιστον άπαξ ετησίως, εντούτοις το άρθρο 4 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 639/2014 δεν απαγορεύει σε κράτος μέλος να αποκλείει τη δυνατότητα χαρακτηρισμού της δραστηριότητας βόσκησης σε κοινόχρηστο μόνιμο βοσκότοπο δημόσιας ιδιοκτησίας ως δραστηριότητας διατήρησης των οικείων εκτάσεων σε κατάσταση κατάλληλη για βοσκή.

55 Η ερμηνεία αυτή συνάδει με τον σκοπό που υπομνήσθηκε στη σκέψη 33 της παρούσας αποφάσεως, ο οποίος συνίσταται στην προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης μέσω της καταπολεμήσεως των περιπτώσεων παρατυπιών και των περιπτώσεων απάτης. Συγκεκριμένα, λαμβανομένης υπόψη της ίδιας της φύσης των επίμαχων βοσκοτόπων, όπως αυτή εκτίθεται στη σκέψη 31 της παρούσας αποφάσεως, ήτοι του γεγονότος ότι πρόκειται συχνά για ορεινές περιοχές όπου μπορούν να βόσκουν ζώα ανήκοντα σε διαφορετικές εκμεταλλεύσεις και μετακινούμενα ελεύθερα, θα καθίστατο ιδιαιτέρως δυσχερές, ακόμη και αδύνατο, να εξακριβωθεί σε έναν και τον ίδιο κοινόχρηστο μόνιμο βοσκότοπο δημόσιας ιδιοκτησίας ποιοι γεωργοί ασκούν πράγματι δραστηριότητα βόσκησης και ποιοι ασκούν δραστηριότητα διατήρησης των εκτάσεων αυτών σε κατάσταση κατάλληλη για βοσκή στην περίπτωση που οι δύο αυτές δραστηριότητες ήταν κατ' ουσίαν πανομοιότυπες.

56 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω σκέψεων, στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο γ′, σημείο ii, του κανονισμού 1307/2013 έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία αποκλείει τον χαρακτηρισμό δραστηριότητας βόσκησης σε κοινόχρηστο μόνιμο βοσκότοπο δημόσιας ιδιοκτησίας ως δραστηριότητας διατήρησης των εκτάσεων αυτών σε κατάσταση κατάλληλη για βοσκή.

Επί του τέταρτου και του πέμπτου ερωτήματος

57 Με το τέταρτο και το πέμπτο προδικαστικό ερώτημα, τα οποία πρέπει να συνεξεταστούν, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχεία β' και γ', του κανονισμού 1307/2013 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση βάσει της οποίας ένα πρόσωπο το οποίο είναι απλώς κάτοχος μη αποκλειστικού δικαιώματος βόσκησης σε κοινόχρηστους μόνιμους βοσκοτόπους δημόσιας ιδιοκτησίας και παραχωρεί το συγκεκριμένο δικαίωμα σε κτηνοτρόφο, τρίτο πρόσωπο, προκειμένου αυτός να ασκήσει δραστηριότητα βόσκησης των δικών του ζώων, δεν ασκεί γεωργική δραστηριότητα κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο γ', σημείο i, του κανονισμού και δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι διαχειρίζεται τους εν λόγω βοσκοτόπους προς τον σκοπό της άσκησης δραστηριότητας διατήρησης της έκτασης σε κατάσταση κατάλληλη για βοσκή, κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο γ', σημείο ii, του ίδιου κανονισμού.

58 Πρώτον, κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο γ', σημείο i, του κανονισμού 1307/2013, η έννοια της «γεωργικής δραστηριότητας» καλύπτει την παραγωγή, την εκτροφή ζώων ή την καλλιέργεια γεωργικών προϊόντων, συμπεριλαμβανομένων της άμελξης, της αναπαραγωγής ζώων και της εκτροφής ζώων για γεωργική εκμετάλλευση.

59 Συνεπώς, η διάταξη αυτή δεν αποκλείει ρητώς από την έννοια της «γεωργικής δραστηριότητας» τη μεταβίβαση σε κτηνοτρόφο, τρίτο πρόσωπο, μη αποκλειστικού δικαιώματος βόσκησης σε κοινόχρηστους μόνιμους βοσκοτόπους δημόσιας ιδιοκτησίας προκειμένου αυτός να ασκήσει στις εν λόγω εκτάσεις δραστηριότητα βόσκησης των δικών του ζώων.

60 Εντούτοις, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 27 της παρούσας αποφάσεως, για να είναι επιλέξιμος για το καθεστώς άμεσων ενισχύσεων του άρθρου 32 του κανονισμού 1307/2013, ο γεωργός πρέπει να ασκεί επί της γεωργικής έκτασης, την οποία δηλώνει προς στήριξη της αίτησής του, ορισμένη εξουσία λήψης αποφάσεων σχετικά με τη χρήση της οικείας έκτασης προς τον σκοπό της άσκησης της γεωργικής δραστηριότητάς του, όπερ προϋποθέτει ότι ο γεωργός αυτός κατέχει επαρκή εξουσία διάθεσης καθώς και επαρκή αυτονομία προς τον σκοπό της άσκησης της γεωργικής δραστηριότητάς του.

61 Ως εκ τούτου, η μεταβίβαση σε κτηνοτρόφο, τρίτο πρόσωπο, μη αποκλειστικού δικαιώματος βόσκησης σε κοινόχρηστους μόνιμους βοσκοτόπους δημόσιας ιδιοκτησίας χωρίς τη διατήρηση από τον αιτούντα την ενίσχυση γεωργό καμίας εξουσίας λήψης αποφάσεων σχετικά με τη βόσκηση στους συγκεκριμένους βοσκοτόπους των ζώων του άλλου προσώπου δεν μπορεί να θεωρηθεί, αυτή καθεαυτήν, ως «γεωργική δραστηριότητα» κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού.

62 Δεύτερον, από το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο γ', σημείο ii, του κανονισμού 1307/2013 προκύπτει ότι η έννοια της «γεωργικής δραστηριότητας» καλύπτει τη δραστηριότητα διατήρησης μιας γεωργικής έκτασης σε κατάσταση που την καθιστά κατάλληλη για βοσκή σύμφωνα με κριτήρια οριζόμενα από τα κράτη μέλη βάσει πλαισίου που θεσπίζει η Επιτροπή.

63 Εντούτοις, η διάταξη αυτή δεν αποκλείει ρητώς από την έννοια της «γεωργικής δραστηριότητας» τη μεταβίβαση σε κτηνοτρόφο, τρίτο πρόσωπο, μη αποκλειστικού δικαιώματος βόσκησης σε κοινόχρηστους μόνιμους βοσκοτόπους δημόσιας ιδιοκτησίας προκειμένου αυτός να ασκήσει στους βοσκοτόπους αυτούς δραστηριότητα βόσκησης των δικών του ζώων.

64 Παρά ταύτα, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 18 της παρούσας αποφάσεως, η εν λόγω δραστηριότητα πρέπει να ασκείται στο πλαίσιο ορισμένης εκμεταλλεύσεως, όπερ σημαίνει ότι ο μεταβιβάζων γεωργός διατηρεί δυνατότητα επαρκούς άσκησης εξουσίας επί των ζώων προς τον σκοπό της γεωργικής δραστηριότητάς του.

65 Πλην όμως, από τα στοιχεία που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο δεν προκύπτει ότι η μεταβίβαση μη αποκλειστικού δικαιώματος βόσκησης στους επίμαχους βοσκοτόπους συνοδεύεται από όρους που συνεπάγονται τη διατήρηση επαρκούς εξουσίας διάθεσης του μεταβιβάζοντος γεωργού σχετικά με τη δραστηριότητα της βόσκησης και σχετικά με τα ζώα του κτηνοτρόφου, τρίτου προσώπου, ώστε να καθίσταται δυνατό να εκτιμηθεί αν ο εν λόγω γεωργός ασκεί δραστηριότητα διατήρησης γεωργικής έκτασης σε κατάσταση κατάλληλη για βοσκή.

66 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω σκέψεων, στο τέταρτο και στο πέμπτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχεία β′ και γ′, του κανονισμού 1307/2013 έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση βάσει της οποίας ένα πρόσωπο το οποίο είναι απλώς κάτοχος μη αποκλειστικού δικαιώματος βόσκησης σε κοινόχρηστους μόνιμους βοσκοτόπους δημόσιας ιδιοκτησίας και παραχωρεί το συγκεκριμένο δικαίωμα σε κτηνοτρόφο, τρίτο πρόσωπο, προκειμένου αυτός να ασκήσει δραστηριότητα βόσκησης των δικών του ζώων, δεν ασκεί γεωργική δραστηριότητα κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο γ′, σημείο i, του κανονισμού και δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι διαχειρίζεται τους εν λόγω βοσκοτόπους προς τον σκοπό της άσκησης δραστηριότητας διατήρησης της έκτασης σε κατάσταση κατάλληλη για βοσκή, κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο γ′, σημείο ii, του ίδιου κανονισμού.

Επί των δικαστικών εξόδων

67 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (όγδοο τμήμα) αποφαίνεται:

1) Το άρθρο 4 και το άρθρο 32, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΕ) 1307/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, περί θεσπίσεως κανόνων για άμεσες ενισχύσεις στους γεωργούς βάσει καθεστώτων στήριξης στο πλαίσιο της Κοινής γεωργικής πολιτικής και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 637/2008 και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 73/2009 του Συμβουλίου,

έχουν την έννοια ότι:

δεν αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση η οποία, προκειμένου να αποτραπεί, στο πλαίσιο της παραχώρησης κοινόχρηστων μόνιμων βοσκοτόπων δημόσιας ιδιοκτησίας, η τεχνητή δημιουργία των συνθηκών για λήψη ενίσχυσης από γεωργούς που δεν χρησιμοποιούν τους βοσκοτόπους αυτούς, απαιτεί η εκεί ασκούμενη δραστηριότητα βόσκησης να πραγματοποιείται με ζώα που ανήκουν στην ίδια την εκμετάλλευση του αιτούντος την ενίσχυση γεωργού.

2) Το άρθρο 60 του κανονισμού (ΕΕ) 1306/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, σχετικά με τη χρηματοδότηση, τη διαχείριση και την παρακολούθηση της κοινής γεωργικής πολιτικής και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 352/78, (ΕΚ) αριθ. 165/94, (ΕΚ) αριθ. 2799/98, (ΕΚ) αριθ. 814/2000, (ΕΚ) αριθ. 1290/2005 και (ΕΚ) αριθ. 485/2008 του Συμβουλίου,

έχει την έννοια ότι:

δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία, προκειμένου να αποτραπεί, στο πλαίσιο της παραχώρησης κοινόχρηστων μόνιμων βοσκοτόπων δημόσιας ιδιοκτησίας, η τεχνητή δημιουργία των συνθηκών για λήψη ενίσχυσης από γεωργούς που δεν χρησιμοποιούν τους βοσκοτόπους αυτούς, απαιτεί η εκεί ασκούμενη δραστηριότητα βόσκησης να πραγματοποιείται με ζώα που ανήκουν στην ίδια την εκμετάλλευση του αιτούντος την ενίσχυση γεωργού.

3) Το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο γ′, σημείο ii, του κανονισμού 1307/2013

έχει την έννοια ότι:

δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία αποκλείει τον χαρακτηρισμό δραστηριότητας βόσκησης σε κοινόχρηστο μόνιμο βοσκότοπο δημόσιας ιδιοκτησίας ως δραστηριότητας διατήρησης των εκτάσεων αυτών σε κατάσταση κατάλληλη για βοσκή.

4) Το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχεία β′ και γ′, του κανονισμού 1307/2013

έχει την έννοια ότι:

δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση βάσει της οποίας ένα πρόσωπο το οποίο είναι απλώς κάτοχος μη αποκλειστικού δικαιώματος βόσκησης σε κοινόχρηστους μόνιμους βοσκοτόπους δημόσιας ιδιοκτησίας και παραχωρεί το συγκεκριμένο δικαίωμα σε κτηνοτρόφο, τρίτο πρόσωπο, προκειμένου αυτός να ασκήσει δραστηριότητα βόσκησης των δικών του ζώων, δεν ασκεί γεωργική δραστηριότητα κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο γ′, σημείο i, του κανονισμού και δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι διαχειρίζεται τους εν λόγω βοσκοτόπους προς τον σκοπό της άσκησης δραστηριότητας διατήρησης της έκτασης σε κατάσταση κατάλληλη για βοσκή, κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο γ′, σημείο ii, του ίδιου κανονισμού.

(υπογραφές)